

en de data van het Maddison Project had de reconstructie van het Bruto Regionaal Product niet tot stand kunnen komen. In veel gevallen begint de reconstructie van het *Gross Domestic Product* (GDP) in de Europese regio's bij het nationale GDP. Met behulp van data over lonen per sector, alsook data over de beroepsbevolking per sector, volgt een regionale *breakdown* van die nationale rekeningen volgens de zogenaamde Geary-Stark methode. Op basis van deze kwantitatieve methodologie verkrijgen we een overzicht van de ontwikkeling in Europese regio's. De auteurs geven aan dat vervolgonderzoek moet leiden tot verklaringen, waarbij ze zowel op institutionele als op geografische factoren wijzen. Een uitgebreide analyse viel buiten de scope van de bundel. Maar illustratief is een eerste vingeroefening, waarin de redacteuren een aantal institutionele en geografische factoren via een regressieanalyse in verband brengen met GDP per hoofd van de bevolking. Een systematisch *kwalitatieve* analyse is niet in de bundel aan te treffen – niet voor niets luidt de ondertitel *A Quantitative History since 1900*. Toch kan de institutioneel-geografische blik niet zonder een begrip van de evolutionair gegroeide structuren en verbanden in een bepaald gebied. De combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve methoden is dan ook het lonkend perspectief waarmee de regio weer meer in het centrum van de economische en sociale geschiedenis getrokken kan worden. Overigens vraagt dat wel om inzicht in de omvang en ontwikkeling van een regionale economie. Daarin voorziet de bundel, waarin een indrukwekkend stuk onderzoekswerk geboekstaafd is. Het nodigt uit tot het trekken van vergelijkingen, het verklaren van verschillen, en het combineren van kwantitatieve met kwalitatieve bronnen.

Marijn Molema, Fries Sociaal Planbureau

Marcus Rediker, Titas Chakraborty and Matthias van Rossum (eds.), *A Global History of Runaways. Workers, Mobility, and Capitalism, 1600-1850* (Oakland (CA): University of California Press, 2019). 280 p. ISBN 9780520304369.

DOI: 10.18352/tseg.1151

How could unfree and coerced labourers across the globe resist and negotiate their conditions? The collective volume *A Global History of Runaways. Workers, Mobility, and Capitalism, 1600-1850* puts one dimension of resistance centre stage and discusses it from a plethora of spatial and temporal angles: running away.

As admitted in the volume, it is not easy to distinguish flight from other forms of protesting against oppression, poor wages, and exploitation (p. 168). Still, the evidence that this book combines paints a comprehensive picture of the motiva-

tions and actions of legally enslaved people, convicts, soldiers, sailors, indentured workers, and wage and contract labourers to escape their working conditions. Contributions by historians at all stages of their academic careers (from PhD candidates to professor emeriti) engage with regions as diverse as the Caribbean, Australia, North America, South Africa, South Asia, and Europe, covering a period of about 250 years.

The introduction sheds light on the global dimension of labour regimes between 1500 and 1850. Leo Lucassen and Lex Heerma van Voss explain that forced movement was often the first step in shifting labourers to the envisioned places along the global capitalist commodity chain. In a second step, authorities were able to impose distinct forms of social control over them (p. 4). At the same time, the increased mobility labourers experienced, in both forced migration and geographically dispersed occupations, also facilitated flight. Since this movement of workers around the globe was connected to the creation or maintenance of European empires, all but two contributions engage with workers who absconded from imperial contexts.

The methodological strength of the volume is reflected in the terminology 'runaways' in the title. Rather than approaching deserters, absconders, outliers, fugitives, or strikers as distinct categories, it allows the contributors to enlarge the subject of analysis and to study a variety of runaways alongside each other. By doing so, the authors emphasize the striking proximities, entanglements, and overlaps of different coerced and exploitative labour relations and of the workers' experiences. And indeed, the similarities in the cases are far more remarkable than the differences between them. By leaving their workplaces – a punishable legal offense by that time – runaways were essentially migrants, whether over short or long distances. As usual in migration studies, the attention then shifts to the corresponding support and information networks (pp. 15-16). Besides (envisioned) permanent escape, several chapters also emphasise temporary absence as a negotiation strategy to improve working or living conditions or remind the reader of the knowledge labourers possessed about politics, the world around them, and the dynamics of empires.

Organized chronologically, the contributions deal with different types of absconding labourers. Thereby, the reader can observe that in the earlier scenarios, collective desertion often comprised group formations across ethnic and racial lines. Timothy Coates describes how enslaved Africans and exiled European convicts resisted exploitation alongside each other in São Tomé (Chapter 1). Johan Heinsen likewise looks at these two groups in the Danish Caribbean while including European soldiers, too (Chapter 2). James Dator discusses alliances of Europeans, Africans, and indigenous people in the Leeward Islands and complicates the picture by adding the dimension of religion (Chapter 3). And Nicole Ulrich

engages with a large ethnic heterogeneity of runaways in South Africa (Chapter 6). These chapters cover the period from the sixteenth to the (early) eighteenth centuries. The class-based resistance that some of these authors deal with explicitly seems to be less of an issue in later time periods. In this light, Dator rightly points to the advent of a racial division of labour to prevent the collective strength of a unified working class (p. 65). To counter class formation the authorities often tried to destroy a feeling of solidarity by introducing different forms of punishment, racial codes, or privileges.

Indeed, the transformation to more segregated forms of desertion is shown in Matthias van Rossum's contribution, which points to a tendency to ethnic grouping in the eighteenth-century VOC-empire (Chapter 7). Titas Chakraborty and Yevan Terrien, then, discuss European sailors and/or soldiers who ran away in the same period in Bengal and French Louisiana, respectively (Chapters 4 and 5). As if they confirmed this development, the chapters on the nineteenth century deal exclusively with workers of one racial or ethnic category, like Hamish Maxwell-Stuart and Michael Quinlan's deserters in Tasmania who were all European convicts (Chapter 8). While, in this case, there was no ethnic distinction between the free population and coerced labourers, the remaining three chapters engage with workers characterized by legal status and race: Anita Rupprecht puts the escapes of 'recaptured Africans' in the British Caribbean centre stage (Chapter 9). Mary Niall Mitchell analyses the experiences of runaway slaves in New Orleans (Chapter 10). Finally, Jesse Olsavsky examines the organized escape networks of enslaved African Americans from the US South to the northern states.

These transitions from more heterogeneous to more homogeneous groups of runaways are not explicitly picked out as a central theme in the book. The introduction emphasises workers' mobility, collective desertion, and knowledge as issues connecting the chapters. The question, then, is whether inter-ethnic alliances between workers did indeed become rarer after the eighteenth century, or whether this deduction is based on the selection of cases. Or, in other words, where and when did the introduction of racially and ethnically segregated ways of labour organization make a difference to the organisation of desertion? This is, of course, deeply interesting when positioning this collective volume in the broader field of labour history.

The chapters speak well to each other, although they are not equally strong. The most fascinating finding – the remarkable commonalities between the cases – is, at the same time, a weakness of this edited volume. Some of the chapters discuss very similar themes and regions, which at times confronts the reader with overlap and repetition. Another, small, issue concerns the subtitle *Workers, Mobility, and Capitalism*. Whereas all contributions eagerly engage with the first two key words, the last is often not sufficiently dealt with.

All in all, *A Global History of Runaways* is a great read, drawing its strengths from a global comparative approach and well-researched empirical case studies. It will have a significant impact on research on coerced labourers around the world and their responses to their treatment.

Viola F. Müller, European University Institute

Karin Hofmeester (red.), *Een schitterende erfenis. 125 jaar nalatenschap van de Algemene Nederlandse Diamantbewerkerbond* (Zutphen: Walburg Pers, 2019). 160 p. ISBN 9789462492912.

DOI: 10.18352/tseg.1153

Een schitterende erfenis is een goed geschreven, mooi geïllustreerde publicatie. Zes afzonderlijke bijdragen met eigen sterktes en mérites leveren een compleet en coherent chronologisch geheel op met aandacht voor zeer relevante thema's, zoals het leerlingenwezen en de (syndicale) concurrentie vanuit Antwerpen. Karin Hofmeester, adjunct-directeur Onderzoek bij het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG), schreef een inleidend hoofdstuk dat zich richt op de periode tot het midden van de jaren 1890, met ruimte voor de genese van de Amsterdamse diamantnijverheid en de voorgeschiedenis van het syndicalisme in de sector. Een verhelderende bijdrage met aandacht voor de migratiegolven die vormgaven aan de uitbouw van de Amsterdamse diamantsector. Met aandacht ook voor de mechanisering en de commerciële en arbeidstechnische organisatie van de diamantnijverheid. Voor de (Belgische) leek (hier een dubbele handicap) mocht de sector afgemeten worden aan de industriële ontwikkeling in Amsterdam/Nederland om een beter beeld te krijgen van zijn economische belang.

Hofmeester's beschrijving van de eerste (zelf)hulporganisaties in de Amsterdamse diamantnijverheid sluit naadloos aan bij het tweede hoofdstuk over de Algemene Nederlandse Diamantbewerkerbond (ANDB) tussen zijn ontstaan in 1894 en het begin van het interbellum. Dit stuk van IISG-historica Margreet Schrevel beschrijft mooi en beknopt het arbeidsmarktsyndicalisme van de Amsterdamse diamantbewerker. Voor de (opnieuw Belgische) leek had een beetje kader gemogen om alle anekdotes en nuances nog meer naar waarde te schatten. Er mocht bijvoorbeeld meer aandacht gaan naar de bijzondere positie van eigenwerkmakers. Menig historicus beneden de Moerdijk kan ook iets meer uitleg over de plaats en het belang van de ANDB in de omliggende vakbeweging in Amsterdam en in Nederland gebruiken. Vraag is natuurlijk of dat wel mogelijk was in een artikel van dik twintig pagina's, met ook nog eens ruimte voor interessant